Het kader

Ten eerste

Het is een wijd verspreide overtuiging dat alle religies tegen homoseksualiteit zijn. Er zijn religieuze teksten die homoseksualiteit veroordelen. In de praktijk zijn het vooral fundamentalistische of strenge gelovigen die zich tegen homoseksualiteit afzetten. Gelovigen die minder streng in de leer zijn, hebben vaak een tolerantere houding. In veel religieuze geschriften wordt homoseksueel gedrag van mannen afgekeurd. Lesbisch gedrag wordt daarentegen zelden genoemd. Dit houdt verband met de de-seksualisatie van lesbische vrouwen die onderdeel is van de specifieke vooroordelen tegen vrouwelijke homoseksualiteit (vanwege de seksistische opvatting dat vrouwen 'er niet toe doen').

Lesbische vrouwen, homoseksuele mannen en biseksuelen komen vaak in een conflict met hun kerk terecht als ze opgroeien. Desondanks blijven velen religieus, ook als ze wegens discriminatie uit de kerk treden.

Basisinformatie

De houding van de christelijke kerken tegenover homoseksualiteit
In officiële verklaringen veroordeelt de Katholieke Kerk homoseksualiteit. In haar ogen zijn homoseksuele handelingen in strijd met de officiële opvatting van de kerk dat seks voor de voortplanting van de mens is bedoeld. In deze opvatting wordt de katholieke morele theologie zelfs vandaag de dag nog sterk beïnvloed door een begrip dat in de negentiende eeuw volledig tot ontwikkeling is gekomen. Het huidige 'Catechismus van de Katholieke Kerk' vermeldt dat er bij homoseksualiteit sprake is van een aanleg die niet te veranderen is. Daarmee zou je hen 'met sympathie en respect' tegemoet moeten treden, maar concrete homoseksuele handelingen worden nog steeds afgekeurd omdat ze als een ernstige zonde worden gezien. Homoseksuelen moeten: 'misschien zelfs door een onbaatzuchtige (een niet-seksuele) vriendschap' in seksuele onthouding leven.

In de afgelopen jaren is in een aantal Protestantse Kerken in West- en Noord-Europa een discussie op gang gekomen over pastorale zorg voor lesbische vrouwen, homoseksuele mannen. Sommige afdelingen van de Protestantse Kerk (waaronder een Amerikaanse tak van de Church of England) zijn erg progressief en hebben lesbische vrouwen en homoseksuele mannen als priester of zij zegenen twee vrouwen of twee mannen in. Er zijn echter ook zogenoemde evangelische Vrije Kerken en parochies die een streng conservatief standpunt innemen, te vergelijken met dat van de Katholieke Kerk.

In beide geloofsbelijdenissen zijn altijd individuen, groepen of theologische richtingen te vinden die van de officiële standpunten en verklaringen afwijken, zowel aan de conservatieve als aan de vrijzinnige kant. Daarom moeten we voorzichtig zijn met het veroordelen van een kerk en rekening houden met de diversiteit binnen een instituut.

De houding van het jodendom tegenover homoseksualiteit
Wat betreft homoseksualiteit bestaat binnen het jodendom, net als bij de christelijke religies, een sterke scheiding tussen orthodoxe en vrijzinnige bewegingen. In het algemeen verbiedt de orthodoxe kant homoseksualiteit en dit is gebaseerd op de veroordeling die in Levicitus XVIII, 22 zou worden geuit, en in het verhaal van Sodom en Gomorrah. Maar ook binnen sommige orthodoxe bewegingen is het onduidelijk of dat verbod slaat op homoseksualiteit op zich: sommige schriftgeleerden beweren dat het alleen gaat om prostitutie, verkrachting, of tegelijkertijd gemeenschap met een man en een vrouw. Een aantal Amerikaanse en Israëlische joden, ook binnen de orthodoxe bewegingen, spreken de interpretatie van de geschriften, zoals hierboven beschreven, tegen. Hervormde synagogen staan meestal opener tegenover homoseksualiteit en in Europa zijn er hervormde rabbi's die lesbische of homoseksuele stellen inzegenen (sommigen zijn zelf openlijk lesbisch of homo). Er zijn veel joodse instanties voor lesbische vrouwen en homoseksuele mannen, zoals Beit Haverim in Frankrijk en België, Sjalhomo in Nederland, Re'uth in Oostenrijk en Yachad in Duitsland. Zij geven informatie en steun, en ze verdedigen rechten van lesbische vrouwen en homoseksuele mannen binnen joodse instellingen.

De houding van de islam tegenover homoseksualiteit
Hoewel de islamitische wet homoseksualiteit veroordeelt, zijn er veel (mannelijke) homo-erotische zinspelingen in de islamitische literatuur. Twee mannen of twee vrouwen die elkaar in het openbaar aanraken, elkaar bij de hand vasthouden, of elkaar kussen (door buitenstaanders veelal verward met tekenen van een homoseksuele voorkeur) zijn normale gedragsvormen en komen waarschijnlijk voort uit de scheiding tussen mannen en vrouwen. Lichamelijk contact met iemand van de eigen sekse is dan een logisch gevolg, aangezien de andere sekse niet binnen bereik is. Door de strakke sociale regels praten vrouwen vrijwel nooit in het openbaar over seksualiteit. Daardoor is er in de geschiedenis erg weinig over deze aspecten bekend.

Orthodox-islamitische opvattingen over homoseksualiteit zijn vrijwel altijd negatief. Dit komt naar voren in duidelijke veroordelingen of vreselijke, dreigende uitspraken over 'die grote zonde die moet worden gestraft'. Maar de koran kan ook op een liberalere manier worden uitgelegd. Er staat nergens een duidelijke veroordeling geschreven van de liefde tussen twee mannen of twee vrouwen zoals we die vandaag de dag kennen. De Hadîth hebben meestal een veroordelende toon. Het is een verzameling van traditionele verslagen, waarvan slechts een paar aan de profeet Mohammed kunnen worden toegeschreven. Bovendien hoeven ze niet allemaal te worden geëerd.

De islamitische wet (Sharia/Fiqh) vormt een probleem. In veel islamitische uiteenzettingen van de wet staat de doodstraf op anale gemeenschap tussen mannen (liwat). Deze wordt ook in een aantal islamitische landen uitgevoerd. De islamitische wetgeving, in elk geval het strafrecht, heeft niet noodzakelijkerwijs een religieuze waarde voor moslims omdat hij door mensen en niet door God is geschreven. Dit argument kan sommige lesbische en homoseksuele moslims helpen om hun seksuele voorkeur met hun geloof te verenigen. Uiteindelijk zijn individuele overtuiging en manier van leven een persoonlijke kwestie.

Hindoeïsme
De Indiase cultuur wordt door een strikte sociale scheiding gekenmerkt. Sociaal gedrag wordt bepaald door wat iemand mag en moet doen binnen de grenzen van zijn of haar kaste. Praktisch gezien mag niemand van deze norm afwijken. In alle lagen en kasten van de maatschappij heerst een patriarchale en heteroseksistische orde, hoewel deze orde in de grote steden iets is afgezwakt. Zelfs in de Kamasutra, een erotische handleiding, worden de beschreven homoseksuele handelingen lager geacht dan de heteroseksuele. We mogen niet vergeten dat de hoofdstroming binnen het hindoeïsme seksualiteit toeschrijft aan het rijk van de Maia, de wereld van schijnvoorstellingen en illusies, en het daardoor niet erg hoog achten. Tantrisme, echter, kijkt er weer anders tegenaan.

Boeddhisme
Het boeddhisme streeft ernaar om vrij te raken van afhankelijkheid. Hoe minder men aan seks doet, hoe minder afhankelijk men van de wereld is en hoe vrijer men dus is om zijn ware Zelf te ontdekken. Maar deze weg naar het Zelf hangt af van de keuzes die ieder individu voor zichzelf maakt. De enige regels voor seks zijn gericht tot de monniken, verder niemand. De meeste richtlijnen zijn volgens het ethische basisprincipe dat je een ander geen pijn mag doen, ook niet door seks. De Pali Canon, de boeddhistische 'bijbel', veroordeelt homoseksualiteit tussen monniken, maar verder is het niet uitgewerkt.

Wat betekent dit voor mij?

Religie is een belangrijk aspect van het systeem van normen en waarden en van de culturele achtergrond van een mens. De religieuze identiteit is meestal eerder gevormd dan de seksuele voorkeur. Religie kan een van de meest diepgaande aspecten in de persoonlijkheid van een mens zijn.

Vertegenwoordigers van religieuze instellingen geven soms eenzijdige standpunten over religie en over de betekenis van de heilige teksten met als doel sociale en geïnternaliseerde homofobie gangbaar te maken. Als fundamentalistische denkbeelden worden geuit, dan moet benadrukt worden dat constitutioneel vastgelegde mensenrechten, zoals het recht om je persoonlijkheid te ontwikkelen, voorgaan.

Bij de hulpverlening en in het onderwijs is het belangrijk dat de veelzijdigheid van verschillende religieuze standpunten getoond wordt en dat de vraag wat religie persoonlijk voor jongeren betekent een plaats krijgt. Jongeren moeten in hun persoonlijke keuzes worden ondersteund, ook als daarbij in een bepaalde religieuze context homoseksualiteit wordt veroordeeld. Het verschil tussen strikt religieuze en cultureel bepaalde interpretaties moet hen duidelijk worden gemaakt. Als ze homoseksualiteit toch willen veroordelen, benadruk dan dat tolerantie en respect essentiële menselijke deugden zijn en onderdeel van onze grondwet zijn. Mededogen of compassie is vaak centraal onderdeel van een religie. Probeer rekening te houden met verschillende standpunten over normen en waarden en moedig de jongeren aan hun eigen gevoel voor moraal te ontwikkelen.

Onderwijs
Sta even stil bij

Geloof neemt veel verschillende vormen aan. Fundamentalisten geloven dat de Heilige Schriften exacte aanwijzingen voor het leven geven. Niet-fundamentalisten houden er ook rekening mee, dat de in de Heilige Schriften verzamelde teksten, ideeën en meningen vooral de tijd weerspiegelen waarin ze werden geschreven. Liberalen hechten belang aan de persoonlijke verantwoordelijkheid van ieder mens om voor zichzelf 'rein' en 'onrein' gedrag te definiëren.

Deze zeer verschillende standpunten worden in verschillende overdrachtsmethodes van religie weerspiegeld. Fundamentalisten (en in geringere mate andere traditionalisten) vertonen de neiging op autoritaire manier les te geven. Liberale groepen staan meer persoonlijke vrijheden toe en uiten soms kritiek op de rol van de priesters, rabbi's en imams die het recht en de plicht menen te hebben anderen uit te leggen wat juist en verkeerd is. Velen proberen een middenweg tussen deze opvattingen te vinden; iemand die de regels van de Heilige Schriften in acht neemt, maar ook aandacht heeft voor zijn of haar eigen persoonlijke behoeften.

Waar plaatst u zichzelf op deze schaal? Waar passen uw leerlingen? Wat betekent dat voor uw professionele relatie met uw leerlingen?

Wat is uw morele visie op homoseksualiteit? Hoe gaat u om met leerlingen die hier anders over denken dan u?

Houd er rekening mee dat in veel religies gelovigen van mening verschillen over morele vragen hebben, zoals oorlog en vrede, de bescherming van het milieu, de behandeling van vluchtelingen en dergelijke, ook in fundamentalistische groeperingen. Wanneer u zich met dergelijke thema's bezighoudt, tonen mensen normaal gesproken een zekere mate van tolerantie of acceptatie voor de persoonlijke keuzes van anderen. Waarom is er dan minder ruimte voor tolerantie als het gaat over seksualiteit?

Deel 2

<Koray> Wat zou er gebeuren?
<Kristin> Geen idee, strenge christenen wijzen homoseksualiteit af.
<Julie> Volgens mijn ouders moet God een reden gehad hebben om homoseksualiteit te scheppen. Zij geloven dat alles door God geschapen is en dat is hun uitleg.
<Kristin> Kan zijn, maar mijn ouders zouden zeggen dat God ook kwaad heeft toegestaan. Overspel bijvoorbeeld is verboden en moord.
<Julie> In ieder geval is homoseksualiteit niet verboden in de tien geboden.
<Kristin> Dat moet ik eens bij HeK vertellen, da's een goeie, Julie!
<Aaron> Wat is HeK?
*<Kristin> Homoseksuelen en de Kerk. Ik was er een paar keer. Dat zijn goede mensen. Ze vechten voor gelijke rechten. Ze beweren bijvoorbeeld dat Jezus nooit iets over homoseksualiteit gezegd heeft. Niet positief, niet negatief. En ze zeggen dat de apostel Paulus bijvoorbeeld niet over homoseksualiteit kon praten omdat dat begrip pas in de negentiende eeuw ontstaan is. In ieder geval stimuleerde hij wel de vrije partnerkeuze *g**
<Koray> Klinkt redelijk.
<Kristin> Zeker, maar streng gelovige christenen interpreteren dat natuurlijk anders.
<Koray> Mijn ouders weten ook niet dat ik homo ben, maar dat is niet zo belangrijk voor mij. Bovendien heb ik heel andere problemen waar ik veel meer moeite mee heb.
<Aaron> Hebben die met religie te maken?

Vervolg onder Deel 3

Veel gestelde vragen

Lees ook de vragen uit het deel hulpverlening!

Wat zegt de bijbel over homoseksualiteit?
Het antwoord op deze vraag hangt af van de interpretatie en de manier waarop iemand de bijbel uitlegt. Er zijn twee hoofdrichtingen bij het interpreteren van de bijbel. De ene gaat uit van een historische, culturele en religieuze context. Niet alle geboden en regels van het Heilige Schrift worden vandaag de dag nog als relevant gezien. Zoals bijvoorbeeld het gebod op kleding van verschillende vezels (Levitius 19:19) of regels over verplichte offers. Deze leer erkent het feit dat de Israëlieten andere religieuze culturen op afstand hielden door alles te verbieden dat met die religies te maken had. Zo beschouwd kunnen veel bijbelcitaten, die homoseksualiteit verbieden, in een ander licht worden gezien. De andere manier om dit te interpreteren is de fundamentalistische, die, ook vandaag de dag nog elk woord in de bijbel letterlijk neemt. Deze manier van denken wordt niet consequent doorgevoerd, alleen als het past in hun ideologie en het een conservatieve kijk op de wereld kan ondersteunen. Ongeacht de verschillende interpretaties is het in theorie lastig om bovenstaande vraag met de bijbel in de hand te beantwoorden, omdat de term 'homoseksualiteit' en de betekenis ervan dateren uit de moderne tijd. De kennis van een seksuele identiteit, die direct verband heeft met de persoonlijkheid van iemand, bestond nog niet in de tijd van de bijbel.

Twee veel geciteerde passages uit de bijbel zijn lange tijd in de christelijke traditie verkeerd begrepen. De geschiedenis van Sodom en Gomorrah in het boek Genesis gaat over het ontbreken van gastvrijheid en het grijpen naar geweld, en niet over homoseksuele neigingen van alle inwoners: het gaat over de 'zonde van xenofobie'. Zo kunnen ook de betreffende uitspraken van Paulus (1 en 6: 9-11; Rom. 1:26-27) niet meer worden uitgelegd als een expliciete veroordeling van geliefden van dezelfde sekse. Dit gezien het feit dat Paulus waarden nastreefde als medemenselijkheid en respect voor ieder mens en het accepteren van Gods gratie.

Wat zegt de koran over homoseksualiteit?
In tegenstelling tot wat tegenwoordig veel wordt gedacht, is de koran geen wetboek. In het 'heilige boek' staat geen term voor 'homoseksualiteit' en ook niet voor mannen of vrouwen die zich tot leden van dezelfde sekse voelen aangetrokken of seks met ze hebben. Toch zijn veel moslimgeleerden en leken ervan overtuigd dat de koran homoseksualiteit veroordeelt en verbiedt. Om dit te bewijzen wordt vaak het verhaal van Lot (in het Arabisch Lût) en zijn mensen aangehaald (dit verhaal kennen we ook uit de bijbel, als het verhaal van Sodom en Gomorrah). De koran vermeldt echter nergens expliciet seks of homoseksualiteit, pedofilie of anaal geslachtsverkeer. De mannen die worden beschuldigd, zijn getrouwd en kunnen niet worden vergeleken met homoseksuele mannen (lesbische vrouwen) zoals wij die vandaag de dag kennen. Zoals al eerder over het verhaal van Sodom en Gomorrah in de bijbel is opgemerkt, moet het verhaal van Lot als een aanklacht tegen vergrijp en verkrachting worden gezien, tegen onrecht en geweld en het schenden van gastvrijheid, maar niet tegen anale seks. Het thema van het verhaal is dan ook niet (homo)seksualiteit en al zeker niet liefde en vriendschap. Daaruit volgt dat dit verhaal niet kan worden gebruikt om homoseksualiteit te veroordelen.

Hoe moet ik met religieuze vooroordelen in mijn klas omgaan?
Leg uit dat er een grote verscheidenheid aan religieuze geloven en religieuze instellingen is, van fundamentalistische tot liberale opvattingen. Begin een discussie over de diversiteit in de groep. Stimuleer de respectvolle omgang van de leerlingen onder elkaar en moedig ze aan om eigen overwegingen en een dialoog tot stand te brengen.

Hoe ga ik met de religieuze overtuigingen van de ouders om?
Leg ze uit dat de school de taak heeft een overzicht van religieuze standpunten te geven en het wederzijdse respect onder de leerlingen te stimuleren. Leg ze uit dat u hen helpt hun eigen, persoonlijke relatie met God, Allah en hun kerk te definiëren en dat u ze aanmoedigt met hun ouders te discussiëren. Vraag de ouders om voorstellen over hoe u volgens hen u met thema's zoals religie, diversiteit en respect in de klas kunt omgaan.

Tips

Een brief aan Christina

Doel: Een discussie op gang brengen over de relatie tussen homoseksualiteit en kerk, en empathie voor de problemen van mensen stimuleren.

Methode: Vertel de leerlingen het volgende verhaal: Christina is katholiek en diep gelovig. Ze voelt zich zeer tot vrouwen aangetrokken. Onlangs is ze op Charlotte verliefd geworden en heeft ze geen twijfels meer over haar gevoelens. Maar ze vindt het heel moeilijk om deze gevoelens met haar religie te verenigen en ze is bang voor de reactie van haar ouders en van vriendinnen en vrienden. Ze schrijft anoniem naar de vraag- en antwoordrubriek van een tijdschrift dat over heel Nederland wordt verspreid: 'Mijn ouders en mijn eigen kerk veroordelen lesbische relaties. Maar ik heb gelezen dat in sommige protestante kerken lesbische partners kunnen trouwen. Wat moet ik doen?'
Laat de leerlingen een brief naar Christina schrijven waarin ze haar ideeën aanreiken. Praat vervolgens in de klas over de verschillende adviezen die zijn gegeven.

Let op: De leerlingen zullen vast en zeker Christina verschillende adviezen geven, die variëren van het afwijzen van haar gevoelens tot de acceptatie van deze gevoelens. Vestig de aandacht op de brieven van de leerlingen. Bespreek hun meningen over persoonlijke gevoelens en de verbinding tussen religie en culturele of sociale intolerantie. Deze oefening heeft het beste resultaat bij groepen met diverse religieuze achtergronden.

Tolerantie

Doel: Wederzijds respect en tolerantie in een religieuze context stimuleren.

Methode: Begin met de leerlingen te vertellen dat "naastenliefde" in alle wereldreligies belangrijk is. Vraag eerst of ze het daarmee eens zijn. Als dit het geval is, probeer dan te bespreken hoe "naastenliefde" ook op lesbische vrouwen, homoseksuele mannen en biseksuelen betrekking zou moeten hebben.

Let op: Het is aan te raden om een lijstje te maken van de mogelijke voor- en tegenargumenten die leerlingen in de discussie kunnen gebruiken (bijvoorbeeld: 'heb u naaste lief' kan betekenen dat je hem/haar geen zonde laat begaan of de zorg voor naasten mag zijn/haar vrijheid niet aantasten). Laat niet toe dat de discussie zich tot religieuze teksten of regels beperkt. Richt de aandacht op de spirituele en de 'warme' aspecten van religie. Het is belangrijk leerlingen op gelijke voet te behandelen en geen 'tolerantie te prediken'. Accepteer negatieve gevoelens over homoseksualiteit en kijk hoe leerlingen met hun gevoelens omgaan, ook als ze de mening hebben dat respect en tolerantie in principe belangrijke eigenschappen zijn.

De genezing

Doel: De mythe doorbreken dat homoseksualiteit kan worden 'genezen'.

Methode: Begin met de leerlingen te vertellen dat sommige fundamentalistische christenen denken dat homoseksualiteit een geestelijke stoornis is die kan worden genezen. Vraag naar hun mening over dit idee. Laat de leerlingen dit standpunt op het internet opzoeken en laat ze naar informatie over zogenoemde 'therapieën' tegen homoseksualiteit zoeken, en geef ze vervolgens de opdracht hun resultaten op te schrijven (als u het Engelse zoekbegrip: 'gay cure' op het internet ingeeft dan zult u op recente debatten over dit thema stuiten).

Let op: Voer deze oefening alleen uit als het onderwerp 'genezing' al eens in de klas behandeld is of als u zeker weet dat bepaalde leerlingen geconfronteerd worden met fundamentalistische denkbeelden in hun woonomgeving. U wilt de leerlingen immers niet op de genezings gedachte attenderen.

Deel 3

<Koray> Eigenlijk met de omgang van niet-moslim homo's met ons en de reactie van de moslimwereld op het feit dat ik homo ben.
<Aaron> Je valt buiten alle groepen?
<Koray> Ja, zo zie ik het. Man, stel je voor, ik vertel aan een niet-moslim homo dat ik moslim ben. Die staart me aan en zegt: dat past toch niet bij elkaar. Of je bent homo of je bent moslim.
<Kristin> Hoezo?
<Koray> Ik ben bang dat het over de hele wereld zo is. In Oostenrijk in ieder geval wel. Daar ben ik allereerst buitenlander, die sowieso al niet homo kan zijn. Zo ervaren veel mensen in de homogemeenschap dat. Maar als ik dan ook nog zeg dat ik moslim ben, dan is de maat vol. Dan snapt niemand meer dat ik homo ben.
<Aaron> Ja, dat kan ik me voorstellen. Er zijn overal foute vooroordelen, nietwaar? Zelfs binnen de homo- en lesbische gemeenschap.
<Koray> Eh, ik weet niet hoe het bij jullie joden is. Bij de christenen heb ik in ieder geval de indruk dat de familie sowieso niet telt. En daarom is voor de meeste christenen het coming out-proces niet zo moeilijk. Maar mijn familie is heel belangrijk voor me en ik ook voor hen. De sociale verbondenheid is gewoon sterk, vooral als we zijn opgegroeid in een andere cultuur, en ik vind dat goed. Als familie moet je elkaar altijd steunen.
*<Aaron> Een Jiddische mama moet je nooit onderschatten *grijns*. Daarover later. Maar waar wil je heen?*
<Koray> Ik geloof dat mijn familie voor mij belangrijker is dan de leukste en lekkerste homoscene (neem het niet persoonlijk). Ik zal waarschijnlijk trouwen en daarnaast mijn partners hebben. Maar vertel Aaron, wat is er aan de hand met je joodse mama?
<Aaron> Jiddische mama's zijn moeilijk te negeren. Het is gewoon het syndroom van te bezorgd zijn. Zij wil gewoon het beste voor haar kind. Moeilijk om daar tegenin te gaan. Maar om nog eens naar Koray terug te keren: zijn er bij jou in de buurt geen homoseksuele moslim groepen? Je bent toch zeker niet de enige?
<Koray> Nee, natuurlijk ben ik niet de enige. Maar ik geloof niet dat hier zoiets bestaat.
<Aaron> Van een vriend in Duitsland weet ik dat hij bij Türk-Gay actief is – zoek eens op internet – zij hebben ook een website.
<Koray> Goeie tip, bedankt!
<Almira> Ik ben ook moslim, maar een Bosnische moslim. In Kosovo, waar ik naar teruggestuurd wordt, moet ik waarschijnlijk zelfs een sluier dragen en trouwen. Homoseksualiteit kan daar zelfs de dood betekenen.
<Koray> Maar dan kun je toch beter hier blijven?
<Almira> Ja, dat denk ik ook. Mijn ouders weten nu dat ik lesbisch ben. Eerst dacht ik echt dat ze me zouden verstoten, maar dat hebben ze niet gedaan, Koray. Misschien ben je banger dan nodig is?

Vervolg onder Deel 4

Dubbel Divers.
Routeplanner voor het omgaan met seksuele diversiteit en cultuurverschillen in onderwijs en hulpverlening

9 Religie

<Teresa> *Gaan we het vandaag over religie hebben?*
<Aaron> *Ja, dat is het onderwerp.*
<Almira> *Ik vind het fantastisch dat jullie dit onderwerp gekozen hebben.*
<Julie> *Voordat we beginnen, en omdat het ermee te maken heeft: Wie van jullie wil naar de volgende Europride?*
<Koray> *Als je me eens vertelt wat dat is, dan kan ik erover nadenken *g**
<Julie> *Homo's en lesbo's uit heel Europa ontmoeten elkaar tijdens de Gay Pride en organiseren een interculturele week over verschillende thema's. Een van de thema's kan religie zijn, denk ik. Maar zonder jullie wil ik niet gaan.*
<Koray> *Je bedoelt dat we samen iets voorbereiden en dan daar iets organiseren?*
<Julie> *Inderdaad.*
<Aaron> *Via internet, zonder dat je elkaar kent?*
<Almira> *Ik heb niet het gevoel dat ik jullie niet ken. Denk maar aan Elsa en Chloe. Zij hebben elkaar tenslotte in de chat leren kennen.*
<Aaron> *Jullie hebben me al overtuigd. Wie begint er?*
<Kristin> *Mijn ouders zijn heel christelijk. Ik denk dat ik het daarom nog steeds niet heb aangedurfd mijn ouders te vertellen dat ik lesbisch ben.*

Vervolg onder Deel 2

"Wat homoseksualiteit betreft, is er nog altijd een kloof tussen het dagelijks leven en de traditionele kerkelijke leer. Persoonlijk vind ik de afkeurende houding van religieuze leiders ten opzichte van homoseksuele leefstijlen nogal treurig. Heel vaak heb ik het gevoel dat ik word afgewezen enkel omdat ik gay ben – dat maakt me boos en verdrietig."

Colofon
Dubbel Divers.
Routeplanner voor het omgaan met seksuele diversiteit en cultuurverschillen in onderwijs en hulpverlening

Uitgegeven door
Ministerie voor Gezondheid, Sociale Zaken, Vrouwen en Familie, van de deelstaat Noordrijn-Westfalen, D-40219 Düsseldorf

Internetversie
www.diversity-in-europe.org

Auteurs
Pascal Belling, Flora Bolter, Peter Dankmeijer, Martin Enders, Margherita Graglia, Karen Kraan, Stefan Timmermanns, Wolfgang Wilhelm

Verhalen
Adriana Stern

Evaluatie
Floor Bakker, Ine Vanwesenbeeck (Rutgers Nisso Groep)

Alle rechten van deze publicatie zijn voorbehouden. Overnemen of hergebruiken, geheel of gedeeltelijk, alleen toegestaan met bronvermelding.

Tot stand gekomen met behulp van het actieprogramma van de Europese Gemeenschap ter bestrijding van discriminatie.

Düsseldorf, Augustus 2004

empowerment
lifestyle services

Rutgers Nisso

Hulpverlening
Sta even stil bij

Sommigen vinden dat hulpverleners in staat moeten zijn zichzelf voor een deel van hun eigen religieuze overtuigingen af te scheiden. Wat denkt u? Is deze 'objectiviteit' voor u mogelijk?

Als een hulpverlener de ethische bezwaren van een cliënt afkeurt, welke uitwerking heeft dat dan op het vermogen om naar vragen van een cliënt te luisteren? In hoeverre beïnvloeden volgens u religieuze overtuigingen uw gedrag naar een cliënt? Is het bijvoorbeeld voor u acceptabel of uitvoerbaar een cliënt aan te raden volledig afstand van seksuele relaties te nemen als die erg in conflict zijn met de religie?

Als hulpverlener of arts heeft u autoriteit en kunt een sterke psychologische invloed hebben op jongeren. Ook als u meent dat dit niet zo belangrijk is omdat u zich bijvoorbeeld vooral met lichamelijke gezondheid bezighoudt, is het toch belangrijker dan u misschien denkt. Denk er eens aan hoe u tekenen van stress interpreteert, hoe u met vragen over veilig vrijen (bij lesbische vrouwen en homoseksuele mannen) omgaat. Is het belangrijk om vrede te hebben met uw eigen religieuze achtergrond en in hoeverre beïnvloedt religie uw eigen ethiek in uw werk?

Mentale gezondheid
Religie wordt in de loop van onze ontwikkeling onderdeel van onze morele code. Het speelt een rol bij beslissingen over wat we wel en niet doen. Als religieuze thema's in de hulpverlening worden gebracht, dan is het voor hulpverleners uiterst belangrijk om zich bewust te zijn van hun eigen religieuze overtuigingen. Want als u probeert 'neutraal' over te komen terwijl u ondertussen toch uw eigen gedachten heeft, dan kan dat de interactie tussen cliënt en hulpverlener in de weg staan. Hulpverleners moeten zich ervan verzekeren dat hun persoonlijk geloof het proces van de hulpverlening niet beïnvloedt. Als bijvoorbeeld bij een cliënt de conflicten met de homoseksualiteit op zijn/haar religieuze overtuigingen zijn gebaseerd en als de hulpverlener daar bewust of onbewust op reageert, dan kan dit belastend zijn voor de cliënt. Bent u in staat om uw eigen religieuze overtuigingen te herkennen? Welke morele codes zijn voor u belangrijk? Welke rol spelen deze codes bij uw manier van hulpverlenen?

Iedere hulpverlener draagt zijn of haar eigen normen en culturele verwachtingen met zich mee. Als tijdens de discussie conflicten ontstaan rond culturele en religieuze opvattingen, dan kan de hulpverlener deze ter sprake brengen. Herkent u mogelijke onopgeloste innerlijke conflicten die u over uw eigen religieuze opvoeding heeft? Hoe gaat u daarmee tijdens de sessies om? Hoe gaat u met een cliënt om die een ander geloof heeft dan u?

Veel gestelde vragen

Lees ook de vragen bij het onderwijsdeel!

Hoe moet ik ermee omgaan als in de religie van mijn cliënt homoseksuele handelingen verboden zijn?
Het is belangrijk dat u begrijpt welke plaats de religie in het leven van die cliënt inneemt om na te gaan of het voor de cliënt mogelijk is zich te distantiëren van traditioneel gevormde gedragspatronen. Dit geldt vooral wanneer dit patroon recht tegenover de homoseksualiteit staat. Er is een noodzaak van solide therapeutische ondersteuning om aan conflicten te werken die in verband met homoseksualiteit staan. Veel conflicten zijn op religieuze verboden gebaseerd en uit de ouderlijke omgeving en/of uit cultureel gemotiveerde verwachtingen ontstaan. Leg de cliënt uit dat niet alle teksten in de Heilige Schriften letterlijk moeten worden genomen en gebruik daarbij voorbeelden.

Mijn geloof veroordeelt homoseksualiteit. Moet ik wel lesbische of homoseksuele cliënten in behandeling nemen?
Religieuze overtuigingen zijn in de therapie aanwezig net als alle andere persoonlijke achtergronden van een hulpverlener. Als u om religieuze redenen echt veel moeite met homoseksualiteit heeft, dan kunt u beter afstand nemen van de behandeling van lesbische of homoseksuele cliënten en ze doorsturen naar een collega. U moet zich vooral bewust zijn van ambivalente gevoelens over homoseksualiteit.

Is het mogelijk om je geloof te belijden en tegelijkertijd openlijk als lesbische vrouw of homoseksuele man te leven?
Ja. Veel lesbische vrouwen, homoseksuele mannen en biseksuelen zijn in staat om een gelukkig privéleven te leiden en hun geloof daarin een plaats te geven. Sommigen zijn zelfs aangesloten bij specifieke progressieve kerkgenootschappen of groeperingen (dit is vooral het geval bij een aantal protestantse en liberale joodse genootschappen). Soms doen deze kerken inzegeningen voor lesbische of homoseksuele stellen, of hebben ze priesters die openlijk homoseksueel zijn. Er zijn ook seculiere lesbische en homo-organisaties die de nadruk leggen op de integratie van homoseksualiteit binnen de religie.

Tips

De spirituele gids

Doel: Een startpunt vinden om de betekenis van religie in het leven van de cliënt te traceren en de problemen te identificeren waarmee hij of zij wordt geconfronteerd. Deze oefening kan oplossingsrichtingen bieden.

Methode: Vraag aan de cliënt om zich een situatie voor te stellen waarin hij of zij samen met een vriend of vriendin een priester, rabbi, imam of een andere geestelijke ontmoet. Geef de cliënt de tijd om zich de situatie zelf voor te stellen en vraag hem/haar erover te praten. Wat gebeurt er tijdens de ontmoeting? Als de cliënt niet in staat is om zich voor te stellen hoe de geestelijke met hem of met haar probeert te praten, dan moet hij of zij zich voorstellen dat een goede vriend kritische vragen over zijn of haar leven en behoeftes stelt.

Let op: Deze oefening kan in een groep of in een individuele sessie worden toegepast. Let op dat bij sommige personen het beeld van een priester, rabbi of een imam eerder negatieve dan positieve gevoelens kan opwekken. Laat de cliënt een karakter zoeken die hij of zij als een werkelijke spirituele gids ervaart.

Het evenwicht tussen seks en religie

Doel: Onderzoeken welke rol religie in het leven van een jongere speelt. De oefening helpt de cliënt een persoonlijk evenwicht tussen zijn of haar uitdrukking van seksualiteit en de bekentenis van het geloof te vinden.

Methode: Vraag de cliënt om te praten over welke plaats religie in zijn of haar leven inneemt. Onderzoek vervolgens de houding van bekende religieuze persoonlijkheden over homoseksualiteit. Bespreek de historische en culturele ontwikkeling van religie als een mengeling van spirituele en sociale aspecten en ook als een middel voor sociale controle. Onderzoek of religie een belangrijk aspect in de individuele identiteit van de cliënt is. Als religie een sterk deel van de identiteit van de cliënt is, raad dan aan om contact met homoseksuele religieuze groepen te zoeken indien mogelijk. Dit kan de cliënt helpen een ondersteunend netwerk te vinden.

Let op: Deze oefening kan in een groep of in een individuele sessie worden uitgevoerd. In een groepssessie kan religie als centraal thema worden behandeld en besproken. In deze discussie is het onontbeerlijk een onderscheid te maken tussen religieuze normen en spiritualiteit. Normen gaan in de regel over de relaties tussen mensen, spiritualiteit over de relatie met het goddelijk wezen. In gevallen waarin religieuze normen erg compromisloos zijn, moet het accent op de persoonlijke relatie met God worden gelegd.

Rollenspel in de groepssessie

Doel: Manieren zoeken om het probleem van het persoonlijke dilemma op te lossen dat zich in samenhang met religie en homoseksualiteit kan voordoen.

Methode: Eén cliënt speelt een lesbisch meisje en de andere de rol van priester. Het meisje wil praten over de conflicten waarmee ze wordt geconfronteerd en gaat naar een geestelijke voor hulp. Zij vraagt de geleerde om hulp. (Natuurlijk kan ook een jongen deze rol spelen. U kunt de oefening veranderen door een biseksuele rol te spelen.) Verander de rollen na een paar minuten. De rest van de groep observeert. Alle cliënten die een rol willen spelen, moeten dat ook doen. Als de discussie tussen het meisje en de priester geen nieuwe gezichtspunten naar voren brengt, dan moet u de groep vragen aan te geven wat ze als speler en als toeschouwer hebben opgemerkt en gevoeld.

Let op: Als de cliënten terughoudend zijn om een lesbische vrouw of homoseksuele man te spelen, neem dan eerst zelf de rol van de homoseksueel op u. Het zal helpen als u de rol een beetje 'slecht' speelt want dat kan de anderen aanmoedigen om een betere prestatie dan u te leveren.

Deel 4

<Koray> *Ik zal er met de mensen van Türk-Gay over praten en jullie op de hoogte houden, oké?*
<Julie> *Oké Koray, tot volgend jaar op de Gaypride. Doe je dan mee?*
<Koray> *Ik ben ermee bezig *grijns* Aaron, nou is het jouw beurt.*
<Aaron> *Ik zal het in ieder geval aan mijn ouders vertellen en ik denk dat ze er wel overheen komen. Het is belangrijk dat ik ze kan vertrouwen en zij mij. Geheimen kunnen een verschrikkelijk effect hebben. Dat zouden zij beiden nooit willen. En over het jodendom: het is geen nationaliteit. Sommigen van onze homogroep zijn religieus, anderen niet. Wij zijn joden omdat onze ouders joden zijn.*
<Kristin> *Wil je toch iets over homoseksualiteit en geloof zeggen?*
<Aaron> *Natuurlijk. Orthodoxen zijn volgens mij in iedere religie tegen homoseksualiteit. Op dit punt verschillen religies helemaal niet. Maar bij het jodendom is er gewoon een sterke liberale stroming die 60 procent van alle joden uitmaakt, als het niet meer is. Dat zal ook wel voor christenen gelden en ik hoop dat er een zelfde ontwikkeling binnen de islam plaatsvindt. Maar ik ben geen expert op het gebied van andere religies, zoals ik al zei, dus het lijkt me beter als anderen daar wat over zeggen. Ik kan alleen maar zeggen hoe het bij het joodse geloof is.*
<Kristin> *Goed, dan neem ik het liberale christendom wel voor m'n rekening. Ik heb ook wat gelezen over de liberale islam. Veel moslimfeministes strijden voor gelijke rechten.*
<Aaron> *Afgezien van het feit dat mannen en vrouwen gelijke rechten hebben in het liberale jodendom, is er ook grote openheid over homoseksualiteit. In New York bijvoorbeeld zijn er lesbische/homoseksuele gemeenschappen met 3000 leden.*
<Julie> *Wow, fantastisch!*
<Aaron> *Ja, en in Londen is een college waar alleen mannelijke en vrouwelijke rabbijnen opgeleid worden, die geen problemen met homoseksualiteit hebben. Zij worden daarop gecontroleerd.*
<Almira> *Klinkt fantastisch. Vertel je daarover op ons evenement tijdens de Gaypride?*
<Aaron> *Graag, ik zal er zeker zijn.*

Einde